



DELTAPLAN COLLECTIEONTSLUITING OORLOGSMUSEA- EN HERINNERINGSCENTRA



VOORSTEL CLUSTER 3

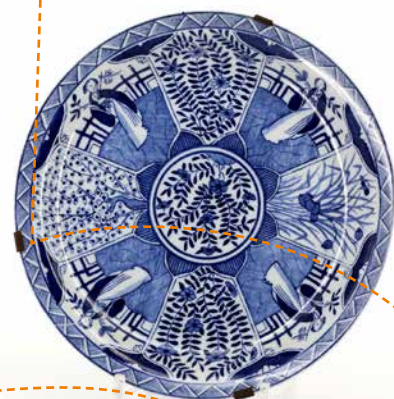


Stichting Musea en Herinneringscentra

40
75 JAAR VRIJHEID
45

M
mondriaan
fonds

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN



DELTAPLAN**COLLECTIEONTSLUITING OORLOGSMUSEA- EN HERINNERINGSCENTRA****VOORSTEL CLUSTER 3: HERINNERINGSCENTRUM KAMP WESTERBORK, VERZETSMUSEUM AMSTERDAM,
BEVRIJDINGSMUSEUM ZEELAND EN NATIONAAL MONUMENT KAMP AMERSFOORT****INHOUD****Samenvatting**

1. **Inleiding**
2. **Doel, doelgroepen en belang**
3. **Deelnemers en collecties**
 - Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 - Verzetsmuseum Amsterdam
 - Bevrijdingsmuseum Zeeland
 - Nationaal Monument Kamp Amersfoort
4. **Plan van aanpak**
 1. Collectiedigitalisering
 - Bevrijdingsmuseum Zeeland
 - Verzetsmuseum Amsterdam
 - Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 - Nationaal Monument Kamp Amersfoort
 2. Collectiebeschrijving
 3. Online beschikbaarstelling
 - Bevrijdingsmuseum Zeeland
 - Verzetsmuseum Amsterdam
 - Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 - Nationaal Monument Kamp Amersfoort
 - Delen via Wikimedia-platforms: samenwerking met CopyClear
 4. Training
5. **Projectorganisatie**
6. **Communicatie**
7. **Borging van de projectresultaten**
8. **Planning**
9. **Begroting**
10. **Over SMH 40-45 en NOB**

De Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH 40-45)
Netwerk Oorlogsbronnen (NOB)

Samenvatting

Dit projectvoorstel betreft het creëren en optimaliseren van de digitale toegang tot bronnen en archieven van de Tweede Wereldoorlog van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Verzetsmuseum Amsterdam, Bevrijdingsmuseum Zeeland en Nationaal Monument Kamp Amersfoort. Het maakt onderdeel uit van het zogenaamde 'Deltaplan collectieontsluiting oorlogsmusea- en herinneringscentra', een initiatief opgezet door de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH 40-45), in nauwe samenwerking met Netwerk Oorlogsbronnen (NOB). Twaalf leden van de SMH 40-45 hebben in dit unieke plan de krachten gebundeld om een collectieve actie te ondernemen met als doel gestandaardiseerd en duurzaam gedigitaliseerd bronnenmateriaal beschikbaar te maken.

Het Deltaplan is bedoeld als eenmalige inhaalslag om het digitale collectieaanbod van bruikbaar en zichtbaar bronnenmateriaal vanuit de herinneringssector substantieel en duurzaam te versterken. Door het beschikbaar te stellen via de eigen website van de organisatie en NOB – waar het materiaal wordt gecontextualiseerd – kan een breed publiek aan geïnteresseerden kennis nemen van de rijkdom aan originele bronnen. Daarnaast zal het gedigitaliseerde materiaal – indien dit wettelijk geoorloofd is – vrijelijk ter beschikking worden gesteld voor hergebruik via WikiCommons en Wikidata. Dit geeft ook unieke mogelijkheden voor verdere internationalisering. Immers: de persoonlijke geschiedenissen die verbonden zijn met de oorlogsmusea en herinneringscentra hielden niet op bij de landsgrenzen. “Westerbork” (maar ook Vught en Amersfoort) was geen eindpunt, maar een Durchgangslager van waaruit de gevangenen naar Auschwitz, Sobibor, Theresienstadt, Bergen-Belsen, Mauthausen en andere verschrikkelijke oorden werden gedeporteerd. Ook in het buitenland zijn overlevenden, nabestaanden en partnerinstellingen op zoek naar informatie.

Door digitalisering en ontsluiting van de collecties kunnen nieuwe presentatievormen worden ontwikkeld collectief online (via de collectieportal van NOB, via educatieve toepassingen en de genoemde Wikimedia-projecten), museaal op locatie (digitale presentatievormen in tentoonstellingen en voor educatieve toepassingen) en museaal online (door presentatie van de eigen bronnen op eigen website, verrijkt met bronnen van andere organisaties). De digitale en fysieke infrastructuur voor musea en herinneringscentra liggen op deze manier in elkaars verlengde en versterken elkaar.

Het Deltaplan onderscheidt de volgende onderdelen:

- **Collectiedigitalisering;** het digitaliseren van documenten, dagboeken, brieven, egodocumenten, foto's, tekeningen, affiches, video's en films en het digitaal fotograferen van objecten.
- **Collectieontsluiting;** het beschrijven van collecties en machineleesbaar maken van oral history interviews, het toekennen van termen uit de WO2 thesaurus van het NIOD aan de collecties.
- **Online beschikbaarstelling;** de metadata en gedigitaliseerde collectie-items worden vanuit gestandaardiseerde collectieregistratiesystemen online gepubliceerd en in Netwerk Oorlogsbronnen opgenomen. Als er geen wettelijke restricties zijn, worden de gedigitaliseerde objecten ook gedeeld via WikiCommons, WikiData en eventueel andere Wikimedia-platforms. Een dataexpert begeleidt de instellingen bij deze contentdonatie.
- **Training;** het geven van praktische trainingen voor collectiebeheerders over het open delen van data, het werken met de WO2-thesaurus van NOB en het beheren van collecties met standaard collectieregistratiesystemen.

In het Deltaplan wordt samengewerkt met NOB, dat het projectmanagement voor haar rekening zal nemen. NOB als netwerkorganisatie onderhoudt nauwe relaties met organisaties in het veld die expertise op het gebied van collectiedigitalisering, online beschikbaarstelling en digitale duurzaamheid. Ook wordt er met andere externe partners gewerkt, waaronder de Stichting Wikimedia Nederland.

De doorlooptijd van het project is drie jaar, van 1 januari 2021 tot 1 januari 2024. De totale projectkosten van dit clustervoorstel bedragen € 403.951. Wij vragen het Mondriaan Fonds om een bijdrage van € 299.828.

1. Inleiding

Tijdens de oorlog raakten de dijken in Nederland zwaar beschadigd. In die jaren en in de jaren direct na de oorlog was er geen geld om structureel iets te doen aan de zorgelijke situatie. De watersnoodramp van 1953 was ervoor nodig om de aandacht hierop te richten.

En zo ontstond het Deltaplan, een gerichte inhaalactie en investering om de dijken op het gewenste niveau te brengen. Het oorspronkelijke plan, van de hand van waterstaatkundig ingenieur Johan van Veen, dateert overigens uit de oorlog.

Dit projectvoorstel is een van de drie clusters uit het zogenaamde Deltaplan collectieontsluiting oorlogsmusea- en herinneringscentra. Dit plan is bedoeld als een gerichte inhaalactie en investering om ervoor te zorgen dat de collecties - en daarmee de verhalen over de Tweede Wereldoorlog - veilig worden gesteld voor de toekomst. Het publiek van nu en morgen bedient zich in toenemende mate van digitale diensten.

Om digitaal te kunnen presenteren zal het materiaal eerst digitaal gemaakt moeten worden en ook vindbaar. Dat is de essentie van dit plan. Bij tentoonstellingen op locatie is het in de eenentwintigste eeuw gewenst om naast de presentatie van de originelen ook digitale toepassingen te maken. De fysieke objecten, voorwerpen en documenten bieden de 'historische sensatie', maar digitale toepassingen verschaffen context, kunnen het publiek prikkelen door te appelleren aan persoonlijke interesses, kunnen scholieren op creatieve wijze in aanraking brengen met de thematiek en bovenal instellingen zichtbaar maken op het internet, ook internationaal.

De Coronacrisis heeft meer dan ooit het belang laten zien van goede digitale toegankelijkheid maar tegelijkertijd de kwetsbaarheid blootgelegd van het 'digitale' bereik van de herinneringscentra en oorlogsmuseacomponent. Er bestaan achterstanden op het terrein van digitale beschikbaarheid en presentatie. De focus is in de afgelopen jaren gericht geweest op fysiek bezoek aan museum of herinneringscentrum. Dit is weinig verwonderlijk, want subsidieverstrekkers hebben dit doorgaans ook steeds als een criterium gesteld. Nu is de tijd aangebroken om onze collecties ook digitaal toegankelijk te maken en voor een breed publiek te presenteren. Dat kan op verschillende manieren.

- Op de eigen website, online
- Op de website van portals en platforms waar al een publiek is, online
- Binnen tentoonstellingen, on site
- Via gerichte toepassingen, applicaties die gebruikt worden bij bezoek of online
- Een combinatie van deze mogelijkheden

Om bronnen te kunnen gebruiken, moeten ze eerst worden gevonden. Hiertoe zijn goede beschrijvingen van cruciaal belang. Om de vindbaarheid te verbeteren, moeten de collecties zoveel mogelijk online worden aangeboden. Daar komt nog bij dat het bereik van de collecties aanzienlijk wordt vergroot als ze aan elkaar worden gekoppeld en op meerdere plekken

gevonden kunnen worden. De SMH 40-45 werkt in het Deltaplan samen met NOB, dat inmiddels in aansluiting op de landelijke digitale infrastructuur die wordt ontwikkeld binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed, een omgeving heeft ontwikkeld waar collectie-items overzichtelijk via 'wie, wat, waar en wanneer' aan elkaar worden gekoppeld. Zo kan bijvoorbeeld de ontstaansgeschiedenis van Kamp Westerbork verbonden worden aan krantenartikelen bij de Koninklijke Bibliotheek, gerelateerde collecties bij het Nationaal Archief en ook aan de levensverhalen van de vluchtelingen tijdens de oorlog, afkomstig uit de collecties van weer een vijftig andere instellingen. Zonder de stappen die in het Deltaplan worden gezet, is dit allemaal niet mogelijk.

Daarnaast is dit projectplan bedoeld om het hergebruik van alles wat er wordt gedigitaliseerd te optimaliseren. Hiertoe is er veel aandacht voor het delen van zoveel mogelijk content via de Wikimedia-projecten, waar zich ook internationaal een online publiek bevindt, dat vele malen groter is dan iedere individuele instelling via de eigen website kan bereiken. Dit Deltaplan, gedragen door twee samenwerkingsverbanden de SMH 40-45 en NOB, biedt een stevige basis voor de toekomst van de herinneringssector WO2. Maar liefst twaalf instellingen hebben zich gecommitteerd aan het Deltaplan: Bevrijdingsmuseum Zeeland, Joods Cultureel Kwartier, Nationaal Monument Kamp Vught, Airborne Museum 'Hartenstein', Indisch Herinneringscentrum, Museon, Nationaal Onderduikmuseum, Verzetsmuseum Amsterdam, Vrijheidsmuseum, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nationaal Monument Kamp Amersfoort en Nationaal Monument Oranjestad. Het is voor het eerst dat deze organisaties in gezamenlijkheid een dergelijk plan omarmen. Naast de overduidelijke praktische voordelen van schaalvergroting, beschouwen alle deelnemers het Deltaplan vooral ook als een volgende professionaliseringslag. Vandaar dat er in alle drie de clustervoorstellen veel ruimte is voor trainingen, kennisuitwisseling en hands-on begeleiding door experts uit het veld.

2. Doel, doelgroepen en belang

Voornaamste doel van dit project is het creëren en optimaliseren van een duurzame digitale toegang tot bronnen en archieven van de Tweede Wereldoorlog bij de in het project aangesloten oorlogs- en verzetsmusea en herinneringscentra. Daarnaast is het doel ook om zoveel mogelijk digitale content beschikbaar te stellen voor vrijelijk hergebruik door derden. Het Deltaplan behelst een professionaliseringslag waarvan het effect ook – of misschien zelfs juist – na het project merkbaar is.

Met de digitalisering en online beschikbaarstelling voor raadpleging en hergebruik wordt tegemoet gekomen aan de vraag van een brede variëteit aan doelgroepen:

- algemeen historisch geïnteresseerden online op zoek naar informatie
- bezoekers van de deelnemende instellingen die van te voren, tijdens of na afloop meer informatie willen
- scholieren en leerlingen op zoek naar digitaal materiaal voor werkstukken
- docenten op zoek naar authentiek digitaal materiaal in hun lessen
- nabestaanden en betrokkenen
- (wetenschappelijke) onderzoekers op zoek naar bronnenmateriaal
- auteurs en uitgevers op zoek naar illustratiemateriaal voor publicaties
- tentoonstellers op zoek naar materiaal voor een (virtuele) presentatie
- creative industry op zoek naar bronnenmateriaal dat kan worden gebruikt in toepassingen
- collectiemedewerkers die voorwerpen in de eigen collectie willen voorzien van context
- oorlogsmusea en herinneringscentra internationaal

Het belang van een gedeelde digitale infrastructuur voor erfgoeddata is uiteindelijk dat de aanzienlijke investering die moet worden gedaan om alles te ontsluiten en te digitaliseren optimaal benut wordt door schaalvergroting en het vrijelijk delen en gebruikmaken van elkaars data.

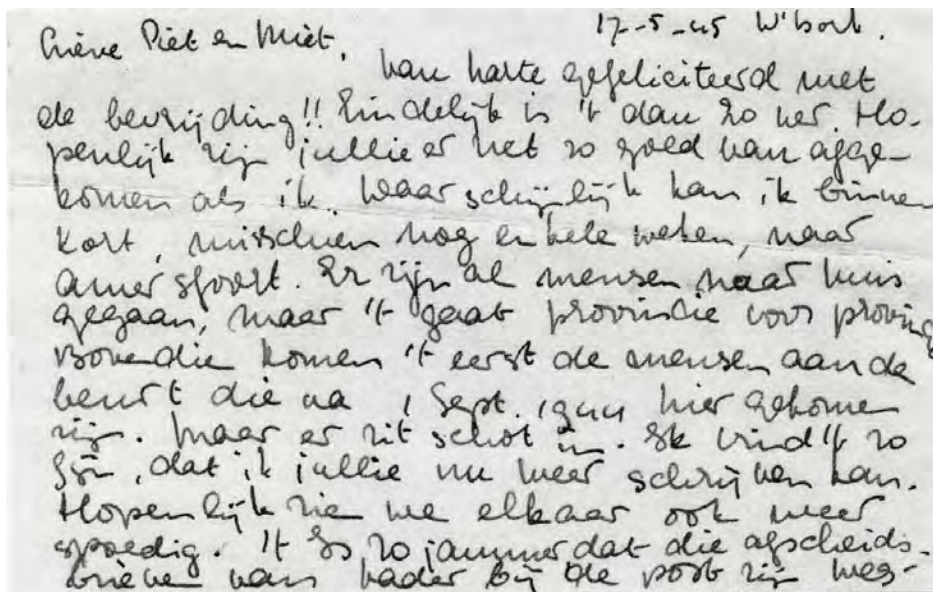
Naast het online bedienen van doelgroepen is digitalisering ook een middel tot tot (preventief) conserveren. Objecten hoeven minder fysiek gehanteerd te worden.

3. Deelnemers en collecties

Aan het Deltaplan WO2 nemen in totaal twaalf organisaties deel. Dit clustervoorstel betreft de collecties van de volgende instellingen:

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork bestaat uit een museum, kenniscentrum, kampterrein en monument. Kamp Westerbork was in de jaren 1942-1945 het *Durchgangslager* in Nederland waarvandaan 107.000 Joden, Sinti en Roma werden gedeporteerd naar het Oosten om daar te worden vermoord. Slechts 5.000 personen keerden terug. Het HcKW wil het voormalig kampterrein en de sporen in het landschap die herinneren aan de gelaagde geschiedenis van dat kamp, alsmede de collectie die het bronmateriaal over deze geschiedenis vertelt en illustreert in stand houden, beheren en op een hedendaagse manier presenteren aan een breed publiek. Op die manier draagt het Herinneringscentrum bij aan de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en de holocaust in het bijzonder, waar reflectie, zingeving en historische verdieping onderdeel van uitmaken. Het Herinneringscentrum kreeg in 2013 het Europees Erfgoedlabel toegekend. Zie <https://kampwesterbork.nl/>.



17-5-45 W' bork.
Mie Pie en Miet,
wan harte gefeliciteerd met
de bevrijding!! Kindelyk is 't dan zo het. Ho-
penlyk zij jullie er het zo goed van afge-
komen als ik. Waar schijnt ik kan ik binn-
kort, misschien nog en hele weken, naar
Amer' spookt. Er zijn al mensen naar huis
gegaan, maar 't gaat provincie voor provincie
voorwaert komen 't eerst de mensen aan de
beurt die na 1 Sept. 1944 hier gekomen
zijn. Maar er zit schot in. Ik vind 't zo
gr, dat ik jullie nu weer schrijven kan.
Hopenlyk zie we elkaar ook weer
spoedig. It is zo jammer dat die afscheids-
brieven van vader bij de post zijn weg-

Figuur: fragment uit brief van in Westerbork bevrijde Bertie Visser (collectie HC Kamp Westerbork)

Verzetsmuseum Amsterdam

Het Verzetsmuseum Amsterdam heeft permanente en wisselende exposities. Authentieke voorwerpen, foto's en documenten, film- en geluidsfragmenten vertellen de geschiedenis van mensen in oorlogstijd. Zie <https://www.verzetsmuseum.org/>.



Figuur: deksel van een kist waarin Pim Boellaard in concentratiekamp Dachau zijn persoonlijke bezittingen bewaarde

Bevrijdingsmuseum Zeeland

Het Bevrijdingsmuseum Zeeland toont de gehele historie van de Provincie Zeeland tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het biedt een rondgang langs de belangrijkste gebeurtenissen tijdens deze periode, tot aan de bevrijding van Zeeland. Ook wordt er aandacht besteed aan Bataljon Zeeland. Dit bestond grotendeels uit oorlogsvrijwilligers die na de bevrijding van Zeeland wilden meevechten voor de bevrijding van Nederland en West-Europa. Zie <https://www.bevrijdingsmuseumzeeland.nl/>



Figuur: Zwartblauwe kepi met een rode en twee gouden biezen en oranje gouden kokardepompon, subalterne officier, collectie Bevrijdingsmuseum Zeeland

Nationaal Monument Kamp Amersfoort

Kamp Amersfoort was het eerste grote en langst operationele concentratiekamp van Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Er hebben ruim 45.000 gevangenen gezeten en er heerste een onmenselijk zwaar regime van dwangarbeid, honger en mishandeling. Het is tevens de grootste executieplek van Nederland (354 mannen) en er vond de op één na grootste executie plaats (77 Sovjet-krijgsgevangenen op 9 april 1942). Er was een grote verscheidenheid onder de gevangenen, met o.a. verzetsstrijders (waarvan velen doorgestuurd naar buitenlandse kampen als Dachau, Natzweiler en Neuengamme), Joden, Jehova's getuigen, Amerikaanse staatsburgers, zgn. asocialen en ca. 22.000 ontduikers van de Arbeitseinsatz (voor velen van hen was Kamp Amersfoort het voorportaal van nog meer leed als dwangarbeider in de Duitse oorlogsindustrie). Begin 2021 opent het nieuwe ondergrondse museum van 1100 m2 haar deuren. Zie <https://www.kampamersfoort.nl/>.



Figuur: drie portretfoto's van kampbewaker J.J. Kotalla, collectie NM Kamp Amersfoort

4. Plan van aanpak

In het Deltaplan is het einddoel om een grote hoeveelheid collectie-items uit de collecties van de oorlogsmusea en herinneringscentra digitaal vindbaar en bruikbaar te maken. De selectie van te digitaliseren objecten is gemaakt door de instellingen zelf op basis van de volgende criteria:

- Uniek materiaal, dat niet elders mogelijk al gedigitaliseerd is. Boeken, kranten en tijdschriften zijn om deze reden niet opgenomen.
- Materiaal dat naar inschatting van de instelling aansluit bij de interesses van het beoogde publiek.
- Materiaal dat zich in potentie leent voor educatieve en/of publieksapplicaties.

We onderscheiden bij de uitvoering vier onderdelen die tezamen een uitwerking zijn van bovenstaand proces: collectiedigitalisering, collectiebeschrijving, online beschikbaarstelling en training.



4.1 Collectiedigitalisering

Bij de digitalisering worden de volgende standaarden gehanteerd:

- Digitale objectfotografie: [handvat collectiedigitalisering, fotografie & registratie](#).
- Archiefdigitalisering: [Metamorfoze Preservation Imaging Guidelines januari 2012, variant Metamorfoze Light](#).
- AV digitalisering: interne standaarden gehanteerd bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid.
- Egodocumenten, dagboeken, foto's, fotoalbums en grootformaten: https://www.metamorfoze.nl/sites/default/files/publicatie_documenten/Metamorfoze_Preservation_Imaging_Guidelines_1.0.pdf

De digitalisering binnen dit clustervoorstel wordt uitgevoerd door drie bedrijven:

- [Chris Booms Fotografie](#): dit bedrijf is gespecialiseerd in objectfotografie en 3d-fotografie. De SMH 40-45 heeft goede ervaringen opgedaan met hem in het pilotproject [Collectiedigitalisering Musea](#) dat tussen 2019 en 2020 in verschillende musea is uitgevoerd.
- [GMS](#): dit bedrijf, gevestigd in Alblasterdam, is gespecialiseerd in archiefdigitalisering in de erfgoedsector. Het heeft al jarenlang ervaring met Metamorfoze-projecten en heeft ISO-certificaten voor kwaliteitsmanagement en informatiebeveiliging.
- [Picturae](#): dit bedrijf, gevestigd in Heiloo, is gespecialiseerd in archiefdigitalisering. Picturae heeft recentelijk in een Metamorfoze-project uitgevoerd door NOB twee oorlogscollecties succesvol gedigitaliseerd.

Voor dit onderdeel zal het volgende gedigitaliseerd worden:

	Eenheid	BMZ	VMA	Westerbork	Amersfoort
Objecten	Voorwerp	2000	250	100	200
Foto's/tekeningen	Bladzijde		2750	200	220
Archiefdocumenten	Bladzijde	35000		189000	800
Groot formaat posters/kaarten	Bladzijde	200	50		15
Egodocumenten/dagboeken	Bladzijde		49000	1500	200
Fotoalbums	Bladzijde				200
Films	Uur		0,75		5

Videos	Uur			1000	
Audio	Uur			200	

Meer specifiek betreft het de volgende selectie:

Bevrijdingsmuseum Zeeland

Korte beschrijving:

- archief: archiefstukken die een relatie hebben met de provincie Zeeland en de Tweede Wereldoorlog. Specifiek stukken met betrekking tot het Bataljon Zeeland, de oorlogsvrijwilligers die na de bevrijding van Nederland werden gezonden naar voormalig Nederlands-Indië.
- objecten: objecten binnen hetzelfde themagebied.

Topstukken:

- drukpers waarmee tijdens de bezetting twee plaatselijke verzetskranten – Vrij Goes en Vrije Stemmen uit de Ganzestad – werden gedrukt. Het Bevrijdingsmuseum heeft de originele drukpers in de collectie, geschonken door de familie Kloosterziel.
- zogenaamde ‘belboei’, voor zover bekend één van de drie nog aanwezige bellen in Nederland van een North Foreland-route boei. Deze routeboeien liepen van de monding van de Thames in Engeland tot in de monding van de Schelde. De Duitsers hadden in de zomer van 1944 in de Schelde-monding talloze mijnen gelegd. Achter de mijnenvegers voer een grote Engelse tonnenlegger, die de geveegde geul direct markeerde met deze bellen.
- markeringskruis bij het veldgraf van Jean Maurice Dicaire, een jonge Canadese soldaat bij de bevrijding van Zeeland fataal geraakt werd door een Duits mortier en nu begraven ligt op de algemene begraafplaats in Kloetinge.
- archief van verzetsman Johan Pik uit Goes, die zich als vrijwilliger bij de Canadezen aansloot, deelnam aan de bevrijding van verschillende Zeeuwse plaatsen en daarna als oorlogsvrijwilliger naar Nederlands-Indië werd gestuurd.

Verzetsmuseum Amsterdam

Korte beschrijving:

- egodocumenten/dagboeken: de Particuliere Archieven uit de collectie van het Verzetsmuseum bevatten dossiers met rondom een persoon gecentreerde papieren stukken. Dat zijn bijvoorbeeld egodocumenten als dagboeken en brieven, maar ook administratie van verzetsgroepen, in code geschreven spionageberichten en in een enkel geval voor verzetsdoeleinden gemaakte plattegronden en topografische kaarten. Deze archieven geven vanuit het perspectief van een concreet individu zicht op thema's als verzet, vervolging en dagelijks leven tijdens de oorlog.
- foto's en tekeningen: veelal amateuropnames uit de oorlog en uit de particuliere archieven afkomstig beeldmateriaal van de betrokken personen. De tekeningen bestaan uit uniek materiaal van veelal amateurtekenaars die ervaringen uit de oorlog vastlegden.
- groot-formaat: omvat enkele door het verzet gefabriceerde affiches die niet in serie zijn gedrukt, als ook getekende plattegronden en landkaarten met aantekeningen.
- films: enkele filmrollen met amateuropnames.
- objecten: de voorwerpen variëren van in het verzet gebruikte schrijfmachines, koffers van gevangenen tot curiosa als een door een verdwaalde Duitse kogel doorboord boek.

Topstukken:

- het particulier archief van Jan Hemelrijk, een van de drijvende krachten achter de P&P-groep, waarin veel verzetsmensen met een Joodse achtergrond actief waren. Dit archief bevat een zeer gedetailleerde administratie van het vervalsingswerk dat de groep verrichte.
- originele tekeningen van Willem Beekman en Jan Rot.
- album met ruim honderd tekeningen van verzetsman Edgard Toussaint van Hove, die het dagelijks leven in verschillende Duitse werkkampen vastlegde.
- de krukken van Tootje de Jonge, een van de overlevenden van het bombardement op de Blauwburgwal in Amsterdam.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Korte beschrijving

- archief: schenkingen en verzamelde documentatie
- audio en video: interviews van overlevenden van kamp Westerbork
- objecten: voorwerpen en textiel dat is gebruikt en gedragen in kamp Westerbork of door bevrijders van het kamp
- foto's en tekeningen van het kamp
- egodocumenten/dagboeken: vooral brieven en briefkaarten

Topstukken

- dagboek van Ellen Deitelzweig Senior. Zij werd in 1907 geboren, vluchtte begin jaren '30 naar Nederland en is ver na de oorlog in de jaren '90 overleden. Deitelzweig Senior ging als verpleegster aan het werk in het ziekenhuis in Kamp Westerbork en hield in een gedetailleerd dagboek de dagelijkse gebeurtenissen bij. Zie [RTV Drenthe, 'Zo'n complete verzameling heb ik nog maar een paar keer meegemaakt'](#).
- vier briefkaarten met daarop tekeningen van het kamp, dagelijks leven en barakken
- uniform van een van de eerste bevrijders (Ted Sheppard), zijn dagboekje (zakagenda) en een davidster, die hij van een bevrijdde kampgevangene kreeg.
- ezeltje, een stuk kinderspeelgoed gemaakt in een van de werkplaatsen van kamp Westerbork

Het HcKW werkt al bijna twintig jaar aan de uitgebreide database Naam en Gezicht, met gegevens over personen die in het kamp verbleven. Alle bronnen die HcKW met dit Deltaplan zal digitaliseren, worden via deze database gekoppeld aan de betreffende personen. Daarmee ontstaan persoonlijke verhalen, waar grote belangstelling naar is van het publiek. De gegevens over personen worden via het NOB-portal Oorlogslevens ook met de andere projectpartners gedeeld.

Nationaal Monument Kamp Amersfoort

Korte omschrijving:

- diverse objecten, foto's, tekeningen, archiefdocumenten, dagboeken, fotoalbums en films die in de loop der jaren aan NM Kamp Amersfoort zijn geschonken of in beheer gegeven.

Topstukken

- de laarzen van de kampcommandant Karl Peter Berg
- het zelfgemaakte sigarettendoosje van Sovjet-krijgsgevangene A.Z. Tjagiev
- het schilderij van kunstschilder en verzetsstrijder John Dons, gemaakt in de nacht voor zijn executie op 9 juli 1942
- originele documenten zoals Entlassungsscheine en biljetten kampgeld;

- de geschilderde cartoons van ‘Schets uit de keuken... van Laan 1914’ (het zgn. ‘foute kamp’ voor collaborateurs)

4.2 Collectiebeschrijving

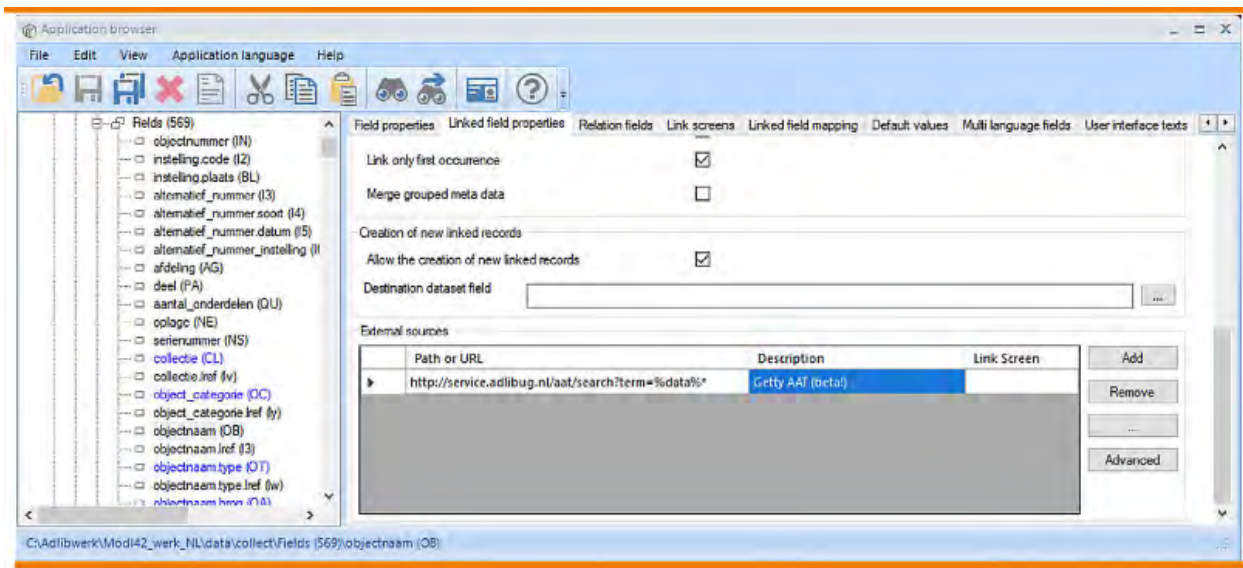
Alleen digitaliseren en vervolgens online zetten, is zinloos als er geen metadata zijn om het item terug te vinden. In dit onderdeel zullen eenduidige archief-, foto- en objectbeschrijvingen worden gemaakt conform de richtlijnen uit het Handvat collectiedigitalisering, fotografie & registratie. Focus ligt op een bondige ‘wie, wat, waar en wanneer’-beschrijving. Afstemming van deze afspraken zal plaatsvinden in het Collectieoverleg van het SMH 40-45. In voorbereiding van dit project is een inventarisatie gemaakt van de achterstanden en ook de nieuwe beschrijvingen die moeten worden gemaakt na digitalisering.

Belangrijk onderdeel om de beschrijvingen zo eenduidig mogelijk te maken, is het gezamenlijke gebruik van de [WO2 thesaurus van het NIOD](#). De WO2-thesaurus is een linked open data-voculaire waarin op gestandaardiseerde wijze concepten, gebeurtenissen, personen en plaatsen zijn beschreven. Het wordt beheerd in PoolParty, een software-omgeving gefaciliteerd vanuit het Netwerk Digitaal Erfgoed. De WO2-thesaurus zal worden geconfigureerd in de verschillende collectieregistratiesystemen (Adlib, Memorix, TMS, etc.) van de deelnemers. De technisch ICT-projectleider (166 uur) vanuit NOB zal hierin begeleiden. Inhoudelijke afstemming vindt plaats in overleg met het NIOD als de beheerder van de WO2 thesaurus. Ook dit zal een terugkerend onderdeel uitmaken van het Collectieoverleg. HcKW heeft voor de beschrijving van haar collectie een nauwere vertakking ontwikkeld van de WO2 thesaurus en zal deze expertise delen met andere geïnteresseerde projectpartners. Hiermee kunnen de collecties zowel binnen de gedeelde context, als binnen een eigen, specifiekere context worden geplaatst.

	BMZ	VMA	Westerbork
Aantal beschrijvingen na afronding	592	266	2367
Aantal uren na afronding	148	133	414

4.3 Online beschikbaarstelling

Door hun deelname aan dit project committeren alle partners zich aan het online beschikbaarstellen van alle collectiedata, uiteraard binnen de wettelijke voorschriften. Ook zal alle collectiedata via Oorlogsbronnen vindbaar worden gemaakt. Dit vereist enkele aanpassingen van de huidige collectieregistratiesystemen en in sommige gevallen upgrades naar nieuwe versies. De aanpassingen en upgrades zorgen ervoor dat ook na dit project de collectieregistratie kan plaatsvinden met geactualiseerde standaard software.



Bevrijdingsmuseum Zeeland

Het Bevrijdingsmuseum Zeeland is recentelijk overgestapt naar een nieuwe versie van Adlib en werkt nu aan een online omgeving voor de collectie. Het gedigitaliseerde materiaal zal op deze website worden gepresenteerd.

Verzetsmuseum Amsterdam

Het Verzetsmuseum Amsterdam werkt nu in een verouderde versie van Adlib waarmee het niet mogelijk is de data te delen met andere systemen. De huidige versie zal worden ge-update en er zal een API op worden gebouwd. Het gedigitaliseerde materiaal zal op de eigen website worden gepresenteerd en opgenomen worden in NOB (zie offerte Axiell).

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Het online beschikbaar stellen van de collectie is in volle gang. Herinneringscentrum Kamp Westerbork werkt aan een meerjarig project om de digitale component – wat betreft collecties maar ook als presentatievorm te versterken. Dit project loopt parallel aan dit Deltaplan. Gegevens rondom personen - locaties – collectiestukken - interviews - context en informatie worden daarin met elkaar verbonden. Het gedigitaliseerde materiaal wordt gepresenteerd op de eigen website, on-site applicaties voor bezoekers en 'geharvest' kunnen worden via een API.

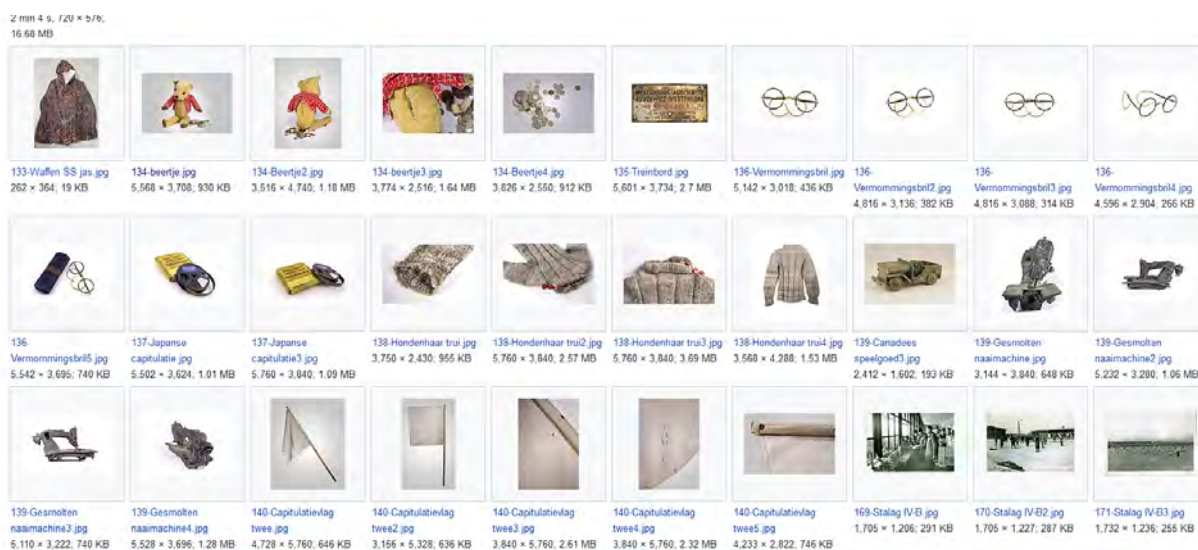
Nationaal Monument Kamp Amersfoort

Kamp Amersfoort is voornemens het gedigitaliseerde materiaal via de nieuwe website beschikbaar te stellen. Op dit moment wordt er nagedacht over de keuze van een standaard collectieregistratiesysteem voor beheer van de collectie.

Delen via Wikimedia-platforms: samenwerking met CopyClear

CopyClear, het bedrijf van dataspecialist Hanno Lans, is gespecialiseerd in het begeleiden van erfgoedinstellingen bij het delen van data via Wikidata, Wikicommons, Wikisource en Wikipedia. Het bedrijf heeft software ontwikkeld waarmee door koppeling aan publieke datasets automatisch de auteursrechtelijke status van afbeeldingen kan worden vastgesteld. Deze software zal worden ingezet om bij elke deelnemer van het Deltaplan na te gaan wat er auteursrechtelijk kan worden vrijgegeven voor hergebruik. Daarnaast zal Hanno de organisaties

begeleiden bij het daadwerkelijk – zoveel mogelijk automatisch – uploaden van content naar een van de Wikimedia-platforms. Voor elke deelnemer zal een eigen wikipagina worden aangemaakt met statistische gegevens over het gebruik van de collectiedata op de Wikimedia-platforms.



Figuur: WikiCommons-pagina van Netwerk Oorlogsbronnen, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Media_from_Netwerk_Oorlogsbronnen

4.4 Training

Tijdens het project is er veel aandacht voor kennisontwikkeling. Dit gebeurt zoveel mogelijk aan de hand van concrete casussen die zich voordoen tijdens de uitvoering van het project.

Samenwerking met de Stichting Wikimedia Nederland

Mits er geen wettelijke beperkingen zijn (auteursrecht, AVG, portretrecht, etc.) zal het gedigitaliseerde materiaal gedeeld worden onder een CC BY-licentie op de Wikimedia-platforms. Dit zorgt ervoor dat de bestanden niet alleen via verschillende websites worden aangeboden, maar ook vrijelijk voor hergebruik ter beschikking worden gesteld aan iedere belangstellende, ook internationaal. Het Netwerk Oorlogsbronnen beschikt al over een plek op Wikicommons voor contentdonaties, zie

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Media_from_Netwerk_Oorlogsbronnen

In samenwerking met de Stichting Wikimedia Nederland wordt een serie van vier masterclasses en een praktijksessie georganiseerd voor alle deelnemers van het Deltaplan: 'Deel je Data: collecties delen met Wikimedia is delen met de wereld'. In de masterclasses ontwikkelen de deelnemers de vaardigheden om zelf data en/of beeld te verwerken, voor te bereiden en uiteindelijk te uploaden naar de geschikte wikiprojecten. In vier sessies wordt ingegaan op het digitaliseren van de collectie, het vrijgeven van data en/of beeld, tools voor uploaden van materiaal naar de Wikimedia-projecten, auteursrecht en het werken met Open Data en Creative Commons licenties.

Het 'Deel je Data'-traject bestaat uit het volgende programma:

- Inleiding; introductie Wikimedia, vrije kennis en auteursrecht, werken met gevoelig historisch materiaal. Kennismaking met Wikipedia
- Kennismaking met Wikidata en Wikimedia Commons.

- Data delen: Werken met OpenRefine: een open source applicatie voor het opschonen en transformeren van data die het mogelijk maakt om data te delen met Wikidata
- Beeld en geluid delen: Werken met Pabby, een applicatie om eenvoudig beeldcollecties en metadata te uploaden naar Wikimedia Commons
- Afrondende mini-hackathon: praktische uploadsessies en het bewerken van vrijgegeven materiaal. In deze sessie gaan de deelnemers aan de 'Deel je Data' masterclasses samen met ervaren Wikimedianen aan de slag om materiaal of data te uploaden naar Wikidata en Wikimedia Commons, en om met het nieuwe materiaal de kennis en data op Wikipedia en andere projecten te verdiepen.

Bijsholing en begeleiding collectiebeheerders

Naast deze masterclasses zullen ook andere werksessies/cursussen worden georganiseerd voor de collectiebeheerders:

- Gebruik van WO2-thesaurus
- Collectiebeheer in Memorix Maior, Adlib, TMS en Atlantis



Figuur: Masterclass Wikimedia over AVG

5. Projectorganisatie

Het project wordt gecoördineerd en aangestuurd door een algemeen projectleider, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het projectplan conform de planning zoals deze gezamenlijk in de eerste fase van het project wordt afgesproken. De projectleiding is in handen van NOB. In geval van substantiële afwijkingen (kwaliteit, tijd of geld) escaleert de projectleider naar de programmadirecteur van de SMH 40-45. Deze fungeert in dit project als opdrachtgever.

Voor het onderdeel objectfotografie zal een aparte coördinator vanuit de SMH 40-45 worden ingezet. Deze werkt nauw samen met de projectleider van NOB.

Het al bestaande Collectieoverleg van de SMH 40-45 wordt benut voor voortgangsoverleg van de projectgroep, bestaande uit de collectiemedewerkers van de deelnemende instellingen. In

het Collectieoverleg worden ervaringen uitgewisseld, de voortgang besproken, activiteiten afgestemd en eventuele problemen bediscussieerd.

Administratie en financiën vallen onder de verantwoordelijkheid van de SMH 40-45.

De Stichting Wikimedia Nederland adviseert het project over de contentdonatie aan Wikicommons en Wikidata.

6. Communicatie

Alle betrokken partners zullen via hun eigen communicatiekanalen aandacht besteden aan het project – bij het begin, tussentijds en uiteraard wanneer alles online staat. Op de Oorlogsbronnen-website en via de social media zal er ook bekendheid worden gegeven aan het project. Over de samenwerking met Wikimedia zal ook via de Vereniging Wikimedia Nederland worden gecommuniceerd.

Elke betrokken partner zal, zodra het ontsloten materiaal is opgenomen in Oorlogsbronnen, een artikel schrijven over de eigen digitaal beschikbare collectie.

Het bereik van de websites van gezamenlijke organisaties is groot, naar schatting meer dan een miljoen unieke bezoeken per jaar.

Zie gebruikersplan voor meer gedetailleerde beschrijving.

7. Borging van de projectresultaten

De eindresultaten van het project bestaan uit:

- gedigitaliseerde collectie-items
- metadata over collectie-items
- up-to-date collectieregistratiesystemen, met dynamische aansluiting op NOB
- bijgeschoolde collectiemedewerkers, die elkaar goed weten te vinden

Het Deltaplan sluit aan bij de filosofie van het Netwerk Digitaal Erfgoed en de Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur. Doel hiervan is erfgoeddata beter toegankelijk te maken door middel van gestandaardiseerde, goed op elkaar aansluitende systemen.

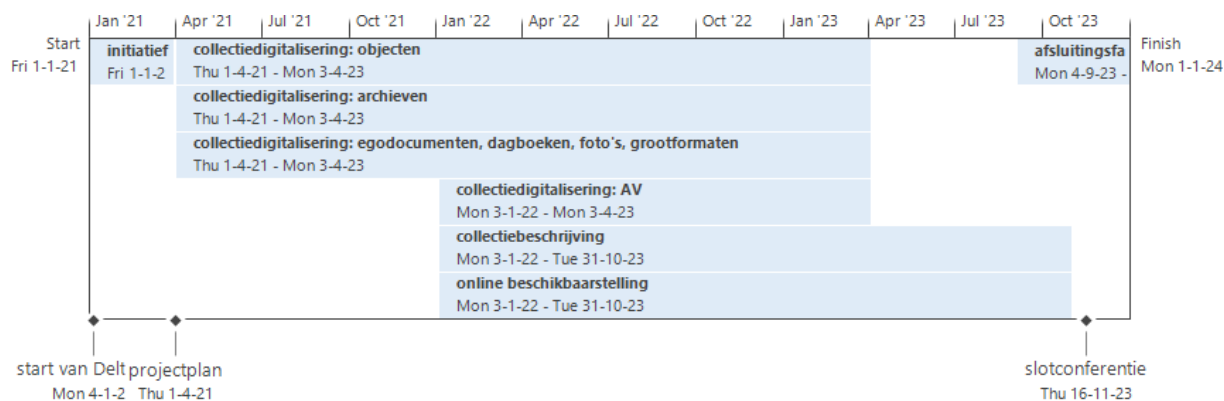
Het Deltaplan is er primair op gericht het digitale collectieaanbod bij de ‘aanbieder’ van de data – de instellingen – structureel te versterken door:

- conform erkende standaarden te digitaliseren en te metadateren. Voordeel hiervan is dat het gestandaardiseerd digitaal materiaal beter duurzaam beheerd kan worden.
- de data onder te brengen in standaard collectieregistratiesystemen. Voordeel hiervan is dat op langere termijn kan worden meegelift met de doorontwikkeling die op dit moment door NDE samen met enkele leveranciers waaronder Axiell (Adlib), Picturae (Memorix) en DEVENTit (Atlantis) wordt ingezet.
- de data zoveel mogelijk via verschillende platformen te verspreiden. De beste garantie voor duurzaam beheer is duurzaam gebruik (Lots Of Copies Keep Stuff Safe ofwel het LOCKSS-principe).

Het Deltaplan gaat ook over het opdoen van ervaring met professioneel digitaal databeheer. Door dit in gezamenlijkheid te doen, ontstaat er een netwerk van collectiebeheerders die elkaar

ook na het project goed weten te vinden. De SMH 40-45 en NOB hechtten beide veel waarde aan kennisdeling en kennisverspreiding, ook buiten de groep van deelnemers.

8. Planning



Het project bestaat uit drie fases:

- **Initiatiefase (1 januari 2021 - 1 april 2021):** contracten met leveranciers worden afgesloten, administratie ingericht. Samen met deelnemers en leveranciers wordt er een gedetailleerde planning gemaakt. Alles wordt vastgelegd in een nieuwe versie van het projectplan. Deze wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het bestuur van de SMH 40-45.
- **Uitvoeringsfase (1 april 2021 – 31 oktober 2023):** digitalisering begint. Vanaf 2022 begint het beschrijven van de collectie-items, de migratie naar up-to-date collectieregistratiesystemen en de aansluitingen op Oorlogsbronnen. De gedigitaliseerde collectie-items worden – indien er geen wettelijke restricties zijn – als contentdonatie aangeboden op Wikicommons en Wikidata.
- **Afsluitingsfase (4 september 2023 tot 1 januari 2024):** met een slotbijeenkomst wordt het project afgesloten.

Een meer gedetailleerde planning zal in afstemming met alle betrokkenen worden gemaakt in de eerste fase.